

משקל הראיות: מדוע בית הדין הבינלאומי לצדק ככל הנראה ימצא את ישראל אשמה ברצח עם - ומה זה אומר לגרמניה

בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) עומד ברגע מכריע בתולדותיו. בתיק **דרום אפריקה נגד ישראל**, על בית הדין לקבוע האם פעולות ישראל ברצועת עזה מהוות הפרה של אמנת רצח העם משנת 1948. אם ימצא את ישראל אשמה, יתרחש רעש אדמה משפטי ומוסרי - רעש שכמעט בוודאות יקבע גם את תוצאת התיק המקביל **ניקרגואה נגד גרמניה**, שבו מואשמת גרמניה בסיוע והסתה לאותו רצח עם.

אבל אם בית הדין **יזכה את ישראל**, ההשלכות יהיו היסטוריות באותה מידה - אך בכיוון אפל יותר. ה-ICJ יידרש להסביר, בפרטי פרטים, מדוע גוף עצום ומתרחב של ראיות, תקדימים וקונצנזוס מומחים בנושא רצח עם **אינו חל** במקרה זה. ההסבר הזה יצטרך להיות לא רק ארוך, אלא יוצא דופן - למעשה **לשכתב עשרות שנים של הלכה משפטית בנושא רצח עם** כדי ליצור חריג חסר תקדים. בקיצור, **פעולות ישראל, הצהרות פקידיה והתעלמותה המתמשכת מצווי ה-ICJ משאירות לבית הדין מעט ברירה מלבד לקיים את אמנת רצח העם - ולהטיל אחריות הן על המבצע והן על אלה שאפשרו אותו.**

התקן המשפטי: סעיף II של אמנת רצח העם

על פי סעיף II של אמנת רצח העם משנת 1948, רצח עם מוגדר כ**מעשים שבוצעו בכוונה להשמיד, כולה או חלקה, קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית, כולל:**

- הרג חברי הקבוצה,
- גרימת נזק גופני או נפשי חמור,
- הכפפת הקבוצה בכוונה לתנאי מחיה שנועדו להביא להשמדתה הפיזית,
- מניעת לידות, או
- העברה בכוח של ילדים.

הכוונה (**dolus specialis**) היא מה שמבדיל רצח עם מפשעים אחרים. ה-ICJ, יחד עם בתי הדין ברואנדה וביוגוסלביה לשעבר, מקבל זה מכבר **שניתן להסיק כוונה מ"דפוס התנהגות"**, במיוחד כאשר פקידיים בכירים נותנים הצהרות כוונה ישירות. (ראו: **קרטסיץ', אקאייסו, בוסניה נגד סרביה**.)

הפעולות המתועדות של ישראל: השמדה בתכנון

קיים כעת תיק עצום ומתרחב - שנאסף על ידי גופי האו"ם, ארגונים לא ממשלתיים, חקירות תקשורתיות ומומחים עצמאיים - המראה שהקמפיין הצבאי הישראלי בעזה כלל:

- הרג נרחב של אזרחים, כולל עשרות אלפי נשים וילדים,
- הרס בתי חולים, בתי ספר ומקלטי פליטים תחת דגל האו"ם,
- הרס תשתיות מים ומתקני התפלה,
- חסימה שיטתית של מזון, דלק וסיוע הומניטרי, המובילה לרעב,
- עקירה המונית, שהופכת את עזה ל"אזור בלתי ראוי למגורים",

- שימוש בטקטיקות מצור ורעב כנשק מלחמה.

אלה אינם עודפים מבודדים או נזקים צדדיים. הם משקפים קמפיין קוהרנטי ומתמשך המכוון למרכיבים החיוניים לחיים – בהתאם לסעיף II(c) של האמנה: "תנאי מחיה שנועדו להביא להשמדת הקבוצה."

הצהרות הכוונה: גלנט, בן גביר, כץ ועוד

לא פחות מפלילות הן ההצהרות הפומביות על כוונת רצח עם של פקידים ישראלים ברמה הגבוהה ביותר, כולל:

- שר הביטחון יואב גלנט, שהכריז על "מצור מלא" על עזה ואמר: "אין חשמל, אין מזון, אין דלק. אנחנו נלחמים בחיות אדם."
- השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר, שהציע בגלוי "לעודד הגירה" של פלסטינים מעזה ומגדה המערבית.
- שר האנרגיה ישראל כץ, שאמר: "לא יופעל מים או חשמל. סיוע הומניטרי לא יורשה."

אלה אינם קולות שוליים. הם נציגי המדינה הרשמיים, והצהרותיהם יושמו במדיניות. על פי תקדימי ה-ICJ וה-ICTY הקיימים, הצהרות כוונה מפורשות כאלה התקבלו כראיה חזקה לכוונת רצח עם, במיוחד כאשר הן משולבות עם קמפיין הרס מתואם.

הצווים הזמניים של ה-ICJ: רצח עם כבר "סביר"

בינואר 2024, ה-ICJ הוציא צווים זמניים בתיק דרום אפריקה נגד ישראל, וקבע כי טענת רצח העם של דרום אפריקה סבירה. בית הדין הורה לישראל:

- למנוע מעשי רצח עם,
- לאפשר סיוע הומניטרי,
- להעניש הסתה,
- ולדווח תוך חודש.

ישראל לא צייתה לצווים אלה. הסיוע עדיין חסום, סבל האזרחים התגבר, וההסתה לא נענשה. זה יותר מאשר התרסה – זה אולי הודאה שבשתיקה בכוונת רצח עם.

במשפט הבינלאומי, אי שינוי התנהגות לאחר אזהרה רשמית מבית הדין הגבוה בעולם מרמז על ידיעה של הסיכון ורצון להמשיך בכל זאת. זה הופך סיכון סביר לראיה אמינה של כוונה.

בעיית התקדים: מה אם בית הדין ייתן לזה לעבור?

אם ה-ICJ יקבע בסופו של דבר שישראל לא ביצעה רצח עם, הוא יצטרך להסביר:

- מדוע מעשים וכוונה שעברו את סף רצח העם בבוסניה, רואנדה ומיאנמר אינם עוברים אותו כשהם נעשים נגד פלסטינים,
- מדוע הצהרות מפורשות של פקידים בכירים יש להתעלם מהן למרות התאמה לתקדימים קודמים,
- מדוע רעב, הרס תשתיות חיוניות ומוות המוני אינם מספיקים להוכיח מדיניות רצח עם.

פסק דין כזה לא רק ייצור תקן כפול משפטי, אלא ישבור את אמינות המשפט הבינלאומי. וכדי להצדיק את החריג הזה, בית הדין יצטרך לסטות מההלכה שלו עצמו ולתת ככל הנראה את חוות הדעת הארוכה

ניקרגואה נגד גרמניה: הדומינו הבא

אם ה-ICJ ימצא את ישראל אשמה ברצח עם, **תפקידה של גרמניה כספקית נשק מרכזית ומגינה דיפלומטית** יהפוך אותה למדינה הסבירה ביותר הבאה שתימצא מפרה. גרמניה:

- סיפקה נשק במהלך ההתקפה על עזה,
- הגנה על ישראל ב-ICJ,
- התעלמה מאזהרות האו"ם והארגונים הלא ממשלתיים,
- ודיכאה מחאה פנימית.

אם ישראל אשמה, התמיכה החומרית והפוליטית של גרמניה עשויה למלא את הדרישות של **סיוע והסתה לרצח עם** לפי סעיף III(e). התיק **ניקרגואה נגד גרמניה** תלוי אפוא ישירות בתוצאת **דרום אפריקה נגד ישראל**.

מסקנה: התרסה כהוכחה

ה-ICJ נוצר כדי למנוע את פשעי המאה ה-20 מלהתרחש במאה ה-21. פעולות ישראל בעזה ואי ציותה לצווי ה-ICJ הזמניים מציבים כעת את בית הדין במצב שבו חוסר מעש יהיה בעל השלכות כמו מעש.

בהמשך קמפיין של הרס המוני ומחסור **לאחר שהוזהרה** שמעשים כאלה עשויים להוות רצח עם, ישראל לא רק בדקה את הסף המשפטי – היא **אישרה את הכוונה עצמה** שהופכת רצח עם לניתן להעמדה לדין.

אם ה-ICJ רוצה לשמור על שלמות אמנת רצח העם, עליו להגיב בנחישות. כל דבר פחות לא רק יבגוד במטרת האמנה, אלא יכריז, למעשה, שחלק מהמדינות פשוט **מעל החוק**.

ואם ה-ICJ יבחר לסלוח או לדחות את מה שכל כך הרבה מומחים ומוסדות אמינים כבר הכירו בו כמקרה ספר לימוד של רצח עם, הוא לא רק יכשל בפלסטין. הוא יכשל בעצמו. הוא יפחית את אמנת רצח העם לכלי פוליטי ואת המשפט הבינלאומי להצגה. בית הדין אולי לא יפורק פיזית, אבל הוא **יפרק את אמינותו שלו**.

אם ה-ICJ יאפשר לישראל להימלט מזה, לא העולם ינטוש את בית הדין. **בית הדין ינטוש את העולם**.